

Wschodnia. Ulica wschodzącego słońca

- Ma niecały kilometr długości z blisko tysiącem mieszkańców.
- Była przed wojną tętniącym handlem żydowskim miejscem.
- Z numeracją nie zaczynającą się od 1, a dopiero od numeru 7, będącą efektem wyburzeń przeprowadzonych przez Niemców po utworzeniu getta i mających na celu wyznaczenie „sanitarnej” strefy, oddzielającej getto od reszty miasta.
- Okaleczona przez los i wieloletnie zaniedbania.
- Położona między ulicami Północną i Narutowicza, równoległa do Piotrkowskiej i Kilińskiego, powstała przy wyznaczaniu osady sukienników - Nowego Miasta.
- Zmieniała swoją nazwę kilkukrotnie.
- Owiana niezasłużenie złą sławą, zawsze walczyła o przetrwanie.
- Kojarzona z ubóstwem, różnorodnymi formami wykluczenia społecznego oraz patologiami związanymi z uzależnieniami.
- Powojenny i współczesny okres Wschodniej był jednocześnie ważnym dla łódzkiej i polskiej kultury.
- Była inspiracją dla Davida Lyncha, poetów i pisarzy, artystów i kreatywnych osób tworzących mit twórczej i awangardowej ulicy.
- Spotykali się m.in. w kultowej, nieistniejącej restauracji Golonka, mieszkaniu poety i reżysera Zdzisława Jaskuły i jego żony - tłumaczki Sławy Lisieckiej, redakcji czasopisma Tygiel Kultury, siedzibie kultowej Galerii Wschodniej czy Fundacji na rzecz Kultury Żywej Białe Gawrony.
- Obecna rewitalizacja ulicy daje nadzieję na stopniową poprawę nie tylko standardu życia starych i nowych mieszkańców, ale stworzenie nowego, pełnego uroku, handlu, usług i kultury miejsca.
- W ciągle zmieniających się warunkach ekonomicznych, obecnie funkcjonuje na ulicy Wschodniej 26 sklepów, 16 punktów oferujących różnorodne usługi dla ludności, 2 punkty opieki lekarskiej i stomatologicznej, lombard, apteka, 3 galerie sztuki, biblioteka publiczna, 2 kawiarnie, kebab i pub, filia Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, Centrum Aktywności Lokalnej i łódzki oddział Fundacji Szczęśliwej Drogi z Warszawy.

Wschodnia (East street). The street of the rising sun

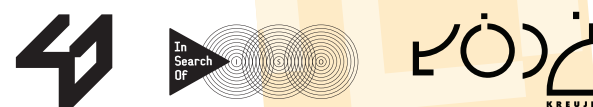
- Less than a kilometre long with nearly a thousand inhabitants.
- Before the war, it was a place bustling with Jewish commerce.
- With the numbering not starting from 1 but only from 7, as a result of the demolitions carried out by the Germans after the creation of the ghetto and aimed at defining a “sanitary” zone separating the ghetto from the rest of the city Crippled by fate and years of neglect
- Located between Północna and Narutowicza Streets, parallel to Piotrkowska and Kilińskiego Streets, it originated when the clothiers’ settlement - the New Town - was delimited.
- It changed its name several times.
- Undeservedly infamous, it has always struggled to survive.
- Associated with poverty, various forms of social exclusion and pathologies related to addictions.
- The post-war and contemporary Wschodnia street period was both important for Łódź and Polish culture.
- It was an inspiration for David Lynch, poets and writers, artists and creative people who created the myth of the creative and avant-garde street.
- They met, among others, in the cult non-existent Golonka (Pork knuckle) restaurant, the flat of the poet and director Zdzisław Jaskuła and his wife, the translator Sława Lisiecka, the editorial office of the periodical Tygiel Kultury (Melting Pot of Culture), the headquarters of the cult Wschodnia Gallery or the Foundation for Living Culture Białe Gawrony (White Rooks).
- The current revitalisation of the street gives hope for a gradual improvement not only in the living standards of old and new residents, but the creation of a new place full of charm, commerce, services and culture.
- In an ever-changing economic climate, Wschodnia Street is now home to 26 shops, 16 shops offering various services to the public, 2 doctors’ and dentists’ outlets, a pawnshop, a pharmacy, 3 art galleries, a public library, 2 cafés, a kebab and a pub, a branch of the Józef Piłsudski Museum in Sulejówek, the Local Activity Centre and the Łódź branch of the Happy Way Foundation from Warsaw.

Wschodnia w sieci otwórz hiperłącza na stronie www.wschodnia.art

Wschodnia Gallery and Wschodnia (East Street) on the Web open hyperlinks at www.wschodnia.art

<https://www.wschodnia.art/>

Zadanie „Wschodnia. Obszar wolności” jest realizowane dzięki finansowaniu z budżetu Miasta Łodzi.

Miejsce Wschodniej

WSCHODNIA
Obszar Wolności
1984 - 2024

Wschodnia. Obszar wolności (1984-2024)

Galeria Wschodnia powstała 40 lat temu na fali samoorganizacji środowiska artystycznego lat 80. i do dziś nieprzerwanie działa w tym samym miejscu – zajętym przez **Trupę AiP** pustostanie mieszkalnym w kamienicy przy ulicy Wschodniej 29. Znajdują się tam dwa duże i wysokie pomieszczenia funkcjonujące od dekad jako przestrzeń wystawiennicza; miejscem spotkań, rozmów i narad jest kuchnia. Jeden odrębny pokój od lat służy przygotowującym wystawy rezydentom z całego świata. Kiedy w 2014 roku w Muzeum Sztuki na celebrującej 30-lecie Wschodniej wystawie pt. „**Prolegomena do nauk ekonomicznych prowadzonych od kuchni...**” kuratorzy, badacze, artyści i artyści próbowali zrozumieć, opisać, zwizualizować fenomen trwania galerii, w tle wyczuwało się niepokój o jej przyszłość. O to, że pewien etap w jej historii się kończy. Alternatywna galeria w 2011 roku zaczęła nabierać instytucjonalnego zarysu za sprawą formalnego zaadaptowania lokalu przez **Fundację In Search Of**. W tym samym czasie ekipy remontowe zaangażowano w „Miasto kamienic”, uwiarygadniając zapowiedź szerszego programu rewitalizacyjnego, który miał objąć całą ulicę Wschodnią. Zastanawiano się, czy praktyka działania galerii nie zderzy się ze sztywnymi procedurami biurokratycznymi? Czy przestój na czas remontu nie rozplącze siły środowiskowej sieci, która ją podtrzymuje?

Za sprawą splotów okoliczności Wschodnia w 2024 roku trwa w pierwotnym miejscu, realizując te same wartości, animując wciąż nowe i aktualne artystyczne zdarzenia, budując międzynarodowe i międzypokoleniowe środowisko. Zmienił się widok za oknem. Na Wschodniej posadzono drzewa, wyznaczono miejsca parkingowe, wyniesiono przejścia dla pieszych, aby uspokoić ruch i ożywić ulicę. Pojawiły się wyremontowane kamienice z odtworzonymi balkonami. Nie we wszystkich oknach palą się jednak światła. Społeczność Wschodniej zmienia i wymienia się. Mieszka tu coraz mniej osób pamiętających pionierskie lata Galerii. Audiosferę ulicy wypełniają dźwięki różnych języków – przede wszystkim w wyniku ruchu uchodźczego z zaatakowanej przez Federację Rosyjską Ukrainy. Wschodnia 2024 jest ulicą kontrastów. W wyremontowanych witrynach pojawiły się estetycznie wyrafinowane lokale i sklepy oraz swojskie Żabki. Obok za zdewastowanymi roletami niszczeją dawne lokale szewców, krawcowych czy zegarmistrzów. Wschodnia jest inna – bardziej szorstka, ale i bardziej autentyczna niż pobliska kompleksowo przebudowana Włókiennicza. Galeria Wschodnia jest jej żywym, twórczym punktem. Zmieniające się otoczenie, pandemia, inflacja nie zatrzymały realizacji artystycznej idei – opozycyjnej wobec upolitycznienia środowiskowej samoorganizacji. Wciąż Galeria tworzy ulicę, jest jej fenomenem i oknem na świat – jednocześnie stanowiąc element wobec jej rytmu odrębny, autonomiczny i niepodporządkowany.

Błażej Filanowski – historyk sztuki, publicysta, animator wydarzeń kulturalnych. Pracuje na Uniwersytecie Łódzkim gdzie prowadzi badania łączące zagadnienia sztuki, kultury, komunikacji społecznej i studiów miejskich. Jest autorem książki „Zdarzenia artystyczne jako impuls transformujący miasto na przykładzie Łodzi po 1989 roku”.

Wschodnia. Freedom Zone (1984-2024)

Galeria Wschodnia was established 40 years ago during the wave of self-organization within the artistic community of the 1980s, and it continues to operate in the same location today – in a residential vacant building occupied by **Trupa A & P**, at 29 Wschodnia Street. The gallery consists of two large and tall rooms that have functioned as an exhibition space for decades; the kitchen serves as a meeting and discussion area. One separate room has served resident artists from around the world who are preparing exhibitions for years. In 2014, during the exhibition titled “**Deliberations on Economics Cooked Up in the Back Room...**” at the Museum Sztuki, celebrating the 30th anniversary of Wschodnia, curators, researchers, artists, and scholars attempted to understand, describe, and visualize the phenomenon of the gallery’s endurance. Amidst these reflections, there was an underlying concern about its future – the sense that a one chapter in its history might be concluding. In 2011, the alternative gallery began to take on an institutional shape through the formal adaptation of the space by the **In Search Of Foundation**. Simultaneously, renovation crews were engaged in the “City of Tenements” project, lending credibility to the broader revitalization program planned for the entire Wschodnia Street. There were questions about whether the gallery’s operational practices might clash with rigid bureaucratic procedures, and whether a hiatus during renovations might unravel the community

network that sustains it. Despite these challenges, by a twist of fate, Wschodnia in 2024 remains in its original location, upholding the same values, continuously fostering new and relevant artistic events, and building an international and inter-generational community. The view outside the window has changed. Trees have been planted on Wschodnia Street, parking spaces have been designated, and raised pedestrian crossings have been installed to calm traffic and revitalize the street. Renovated tenements with restored balconies have appeared, although not all windows are illuminated. The community of Wschodnia is evolving and changing. Fewer and fewer residents remember the pioneering years of the Gallery. The street’s audiosphere is now filled with sounds of different languages, primarily due to the influx of refugees from Ukraine, attacked by the Russian Federation. Wschodnia Street in 2024 is a street of contrasts. Refined establishments and stores have emerged in renovated storefronts alongside familiar Żabka convenience stores. Behind devastated shutters, old shoemaker, tailor, and watchmaker shops deteriorate. Wschodnia is different – rougher, yet more authentic than the nearby comprehensively rebuilt Włókiennicza Street. Galeria Wschodnia remains its vibrant, creative hub. The changing environment, pandemic, and inflation have not halted the realization of the artistic idea – opposed to the politicization of community self-organization. The Gallery continues to shape the street, being both its phenomenon and a window to the world, while remaining an element distinct, autonomous, and unsubordinated to its rhythm.

Błażej Filanowski – art historian, publicist, and cultural event organizer. He works at the University of Łódź, where he conducts research combining art, culture, social communication, and urban studies. He is the author of the book *Artistic events as an impulse transforming the city: the case of Łódź after 1989*.

Zdjęcie na pierwszej stronie:

Adam Klimczak, „Połączyłem się do Wschodniej”, Galeria Wschodnia, Łódź, 1991

Photo on the front page:

Adam Klimczak, “I Connected to the Wschodnia,” Wschodnia Gallery, Łódź, 1991.

Autor zdjęcia

Author of the photo: Zygmunt Rytko

Źródło: Archiwum twórczości Zygmunta Rytki

Source: Zygmunt Rytko Creative Archive

Autor wszystkich zdjęć współczesnych

Author of all contemporary photos: Adam Klimczak

Przedsiębiorstwo Handlowo - Produkcyjne
Dariusza Marka Łopacińskiego
proponuje szeroki asortyment artykułów: tkaniny,
skóra, wykładziny, materiały tapicerskie, galanteria,
pasmanteria, kosmetyki, artykuły chemiczne.
Wysoka jakość. Ceny konkurencyjne.
Sympatyczna obsługa.
Łódź, ul. Wschodnia 23.

Mr. Dariusz Marek Łopaciński's
Trading Enterprise
offers goods for sale: textures, tapestry, leather,
coverings, upholstery, fancy goods, small-wares,
cosmetics, chemicals. High quality. Nice prices.
Pleasing staff.
Łódź, Wschodnia Str. 23.

Uwaga właściciele psów i kotów.
Sklep "REKSIO"
prowadzi sprzedaż smyczy, kagańców, obroży,
środków czystości i pielęgnacji oraz karmy dla
Waszych ulubieńców.
Łódź, ul. Wschodnia 25.

Attention: dog's and cat's masters.
Pet-shop "REKSIO"
trades dog-leads, muzzles, collars, animal's
cosmetics and foods for Your pets.
Best quality. Nice prices.
Łódź, Wschodnia Str. 25.

Firma "EKOMAX"
antykwiariat przy ul. Wschodniej 29 w Łodzi
oferuje stare, stylowe meble, lustra, drobne
przedmioty z różnych epok oraz dzieła sztuki.

"EKOMAX"
antique shop on Wschodnia Str. 29 in Łódź
offers old, period furniture, mirrors, small goods
from different ages also old works of art.

Renomowana firma **"AMWEX"**
A. WOJNAROWSKIEGO
proponuje zakup niezawodnych szczotek, pędzli,
farb i lakierów, a także sprzęt elektroniczny.
Zapraszamy do Łodzi,
ul. Wschodnia 29, tel. 32 31 74.

A. Wojnarowski's
renowned firm "AMWEX"
proposes the best certain articles: brushes, paints,
varnishes and electronics equipment.
Łódź, Wschodnia Str. 29, tel. 32 31 74.

Ponad 100 gatunków nasion,
środki odżywcze dla roślin do kupienia
w sklepie ogrodniczym
w Łodzi przy ul. Wschodniej 30.
Ceny konkurencyjne. Miła obsługa.

Over 100 varieties of seeds,
nutrient for plants.
All You can buy
in a garden-shop.
Łódź, Wschodnia Str. 30.
Competitive prices. Nice staff.

SKLEP MIĘSNO - WEDLINIARSKI
Joanny i Andrzeja Buldeckich
Łódź, ul. Wschodnia 31
zaprasza miłych i wymagających klientów do
zakupu wyrobów mięsnych wysokiej jakości ze
znanych i uznanych masarni, jak również drobiu
hodowanego na paszczach naturalnych.
Firma z tradycjami zapewni miłą i szybką obsługę.

Joanna and Andrzej Buldecki's
BUTCHER'S SHOP
Łódź, Wschodnia Str. 31
invites nice and exacting customers to buy
the best quality of meat goods coming from
the best slaughters.
Come and buy here — this is your old traditional
firm which grants You a nice and quick service.

100 m od Piotrkowskiej - 20% taniej
"IDA"
Łódź, ul. Wschodnia 32, tel. 33 36 43
artykuły spożywcze, odzież, kosmetyki

100 m from Piotrkowska Str. — 20% cheaper
"IDA" — shop
Łódź, Wschodnia Str. 32 tel. 33 36 43
Groceries, clothes, cosmetics.

Eleganckie suknie ślubne, unikatowe modele
proponuje
zakład krawiectwa lekkiego
i sukien ślubnych
w Łodzi przy ul. Wschodniej 36

Unique styles of fashionable wedding-dresses
are proposed by
tailor's shop
in Łódź, Wschodnia Str. 36.

Najniższe ceny — najwyższa jakość.
Sklep spożywczo-rolny
p. Krystyny Bartczak
zaprasza do zakupu wędlin drobiowych: polegnicy, bloku
wędzonego, podudzi wędzonych, baleronu, mrożonek
z indyka.
Łódź, ul. Wschodnia 36

Lowest prices — highest quality.
Ms. Krystyna Bartczak's
butcher's shop
invites to buy many sorts of smoked turkey meat
and other sorts of poultry meat.
Łódź, Wschodnia Str. 36.

COPY SHOP "MINOLTA"
kopiowanie wszelkiego rodzaju druków
formaty od A3 do A6
zmniejszanie i powiększanie
doskonała jakość kopii
Łódź, ul. Wschodnia 39, tel. 33 26 87

Copy Shop "MINOLTA"
makes xerox-copies
Formats from A3 to A6:
reducing, enlarging
the highest quality of copying
Łódź, Wschodnia Str. 39, tel. 33 26 87

Delikatesy "SARA"
Łódź, ul. Wschodnia 43, tel. 32 26 29
oferują wysokiej jakości wędliny oraz szeroki
asortyment artykułów spożywczo - przemysłowych

Delicatessen "SARA"
Łódź, Wschodnia Str. 43
tel. 32 26 29 — offer high quality of smoked meat
and real stock of groceries.

Unikatowe modele odzieży jedwabnej i bawełnianej
pochodzenia zagranicznego.
Duży wybór zamków błyskawicznych.
Oprządzanie do maszyn włókienniczych.
Wszystko w najlepszym gatunku.
Zapraszamy do sklepu
p. p. H. Kmiecik
i T. Michalskiego vel Michalaka
w Łodzi przy ul. Wschodniej 43

Unique styles of silk and cotton clothes.
Great Stock of zip-fasteners.
Textile machines set. High quality.
Ms. Mr. H. Kmiecik
and T. Michalski vel Michalak
invite You to their shop.
Łódź, Poland, Wschodnia Str. 43

Szeroki wybór
najwyższej jakości piwa polskiego i zagranicznego
oferuje piwowarzom
firma "EMAEXIM"
w Łodzi przy ul. Wschodniej 56

Real stock of high quality Polish beer
and many brews of Czech and German beer
for the beer-men.
"EMAEXIM"
Łódź, Wschodnia Str. 56.

Firma "PANDA"
prowadzi sprzedaż hurtową i detaliczną własnych
wyrobów o charakterze wizyjowym oraz zajmuje się
importem i eksportem atrakcyjnych wyrobów
pochodzenia zagranicznego.
Łódź, ul. Wschodnia 70 i ul. Zelwerowicza 19
tel. 78 66 88.

"PANDA" Firm
trades and makes morning-coats and
visiting-clothes. Also very attractive goods for export.
Łódź, Wschodnia Str. 70 and Zelwerowicza 19
tel. 78 66 88.

TANIO SMACZNIE ARTYSTYCZNIE
W BARZE - BISTRO "IZABELLA"
Łódź, ul. Rewolucji 1905r. 13 (róg Wschodniej)
ORGANIZUJE BANKIETY I PRZYJĘCIA WESELE
pracujemy w godz. 11 - 20 w dni powszednie

CHEAP WELL ARTISTIC
in Bistro-Bar "IZABELLA"
Łódź, Rewolucji Str. 13(at the corner of Wschodnia Str.).
Organization of parties and wedding-parties.
The Bistro works from 11 till 20 (working days).

Sponsorzy Galerii Wschodniej
z ulicy Wschodniej, **1991**
Gallery Sponsors located
at the Wschodnia (East) Street, **1991**

Lokalizacje sponsorów Galerii Wschodniej
z ulicy Wschodniej, **2024**
Locations of Wschodnia Gallery sponsors
from Wschodnia (East) Street, **2024**

Widok
ze Wschodniej
na Włókienniczą

Widok
z Włókienniczej
na Wschodnią